

PARAMEDİK MESLEK DERNEĞİ

AFET VE ACİL DURUMLARA MÜDAHALE KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİNDE PARAMEDİK ÜNVANI STRATEJİSİ

SAĞLIK BAKANLIĞI STRATEJİK EYLEM PLANINA ÖNERİ

PARMED Yönetim Kurulu Başkanı: Nurettin TEKİN

9.05.2025

Bu rapor, Türkiye'nin afet ve acil durumlara müdahale kapasitesinin güçlendirilmesinde Paramedik unvanının stratejik bir rol oynayabileceğini ele almaktadır. Sağlık Bakanlığı Stratejik Eylem Planı'na yönelik olarak, Paramedik unvanının yasal statü kazanması ve lisans düzeyinde eğitim almış profesyonellerin afet tıbbi ve acil sağlık hizmetleri alanındaki yetkinliklerinin artırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Rapor, mevcut durum ve sorunları analiz ederek, paramedik unvanının kabulü için yasal değişikliklerin yapılmasını, eğitim programlarının güncellenmesini ve kurumsal iş birliklerinin güçlendirilmesini önermektedir. Ayrıca, uluslararası uygulama örneklerine dayanarak, Türkiye'deki sağlık sisteminin afetlere daha etkin ve verimli bir şekilde yanıt verebilmesi için stratejik adımlar sunulmaktadır.

1. GİRİŞ

Türkiye, coğrafi konumu ve doğal yapısı itibarıyla sık sık büyük ölçekli afetlere maruz kalan bir ülkedir. 1999 Marmara Depremi ve 2023 Kahramanmaraş Depremleri gibi yıkıcı felaketler, bu durumun acil sağlık hizmetleri açısından ne denli önemli olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. Bu tür afetler, aynı zamanda sağlık sisteminin afetlere müdahale kapasitesini ve sağlık hizmetlerinin etkinliğini test eden en önemli parametrelerdir. Ülkemizin büyük bir kısmı deprem kuşağında yer almakta, bunun yanı sıra iklim değişikliği, göç hareketleri, bölgesel çatışmalar ve diğer afet türleri de halk sağlığına yönelik ciddi tehditler oluşturmayı sürdürmektedir. Bu bağlamda, afet ve acil durumlara müdahale kapasitesinin güçlendirilmesi hususu, sağlık sisteminin sürdürülebilirliği ve halk sağlığının korunması için hayati önem taşımaktadır.

Afetlere hazırlık, müdahale ve iyileştirme süreçlerinde, acil sağlık hizmetleri temel bir rol oynamaktadır. Bu hizmetlerin etkili ve hızlı bir şekilde sunulabilmesi için, yetişmiş ve donanımlı sağlık personeline olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Acil tıp teknikerleri, acil tıp teknisyenleri ve paramedikler, sahada ilk müdahaleyi gerçekleştiren sağlık profesyonelleri olarak, hem afetlerde hem de günlük acil durumlarda kritik görevler üstlenmektedir. Ancak, mevcut yasal ve eğitimsel yapının bu meslek grubunun yeterliliklerini, haklarını ve görev tanımlarını net bir şekilde belirlemesi gerektiği açıktır.

Ülkemizin sağlık altyapısını güçlendirmek ve afetlere karşı daha hazırlıklı hale gelmek amacıyla, paramedik unvanının lisans düzeyinde tanımlanması, afet ve acil durum sağlık hizmetlerinin organizasyonu açısından stratejik bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Paramedik unvanının lisans düzeyinde tanımlanması, sadece acil sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmakla kalmayacak, aynı zamanda afetlerde etkin müdahale ve insan kaynağı kapasitesinin geliştirilmesi adına önemli bir adım olacaktır. Bu öneri, Sağlık Bakanlığı'nın Stratejik Eylem Planı çerçevesinde, sağlık alanındaki önemli bir dönüşümü başlatmayı hedeflemektedir.

Bu raporun amacı, afet ve acil durumlara müdahale kapasitesinin artırılmasında, paramedik unvanının lisans düzeyinde tanımlanmasının stratejik önemini ortaya koymak ve bu yönde yapılması gereken düzenlemeleri Sağlık Bakanlığı'na sunmaktır. Ayrıca, bu stratejiyle birlikte paramediklerin eğitim ve yeterliliklerinin artırılması, afetlere müdahale süreçlerinin daha etkin hale getirilmesi ve sağlık sisteminin genel kapasitesinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

2. MEVCUT DURUM VE SORUNLAR

2.1 Afet ve Acil Durumlara Müdahale Kapasitesinin Mevcut Durumu

Türkiye, coğrafi konumu nedeniyle doğal afetlere sıkça maruz kalan bir ülkedir. 1999 Marmara Depremi, 2023 Kahramanmaraş Depremleri ve diğer büyük felaketler, ülkemizin afet ve acil durumlara müdahale kapasitesini sürekli olarak test etmektedir. Bu olaylar, yalnızca afetlerin boyutlarını değil, aynı zamanda bu tür felaketlerdeki müdahale süreçlerinin hızını ve etkinliğini de gözler önüne sermiştir. Bu bağlamda, acil sağlık hizmetlerinin organizasyonu ve müdahale sürecinin etkinliği, yalnızca afetlerin etkilerini sınırlamak için değil, aynı zamanda halk sağlığını korumak ve zararları minimize etmek için kritik bir öneme sahiptir.

Acil sağlık hizmetlerinin organizasyonunu güçlendirmek ve afetlere hızlı ve etkili bir şekilde müdahale edebilmek için yeterli ve eğitilmiş insan kaynağı oluşturulması gerekmektedir. Ancak, mevcut sağlık çalışanları arasındaki yetkinlik farklılıkları, eğitimsizlik ve teknik donanım eksiklikleri, özellikle afet anlarında büyük sorunlara yol açmaktadır. Acil tıp teknikerleri, acil tıp teknisyenleri ve paramedikler, sahada afet ve acil durumlarda görev alan sağlık profesyonelleri

olarak kritik rol üstlenmektedir. Ancak, bu meslek gruplarının akademik statüleri ve görev tanımları konusunda belirsizlikler bulunmaktadır.

2.2 Mevzuatsal Durum ve Eğitim Yapısı

Acil Tıp Teknisyenliği ve Acil Tıp Teknikerliği unvanları, 1219 sayılı Kanun'un Ek-13. maddesi uyarınca ön lisans düzeyinde sağlık teknikeri olarak tanımlanmış olup, bu tanımlar afet ve acil sağlık hizmetleri için yeterli bir yasal çerçeve sunmamaktadır. Mevcut mevzuat, acil sağlık hizmetlerinde görevli sağlık personelinin paramedik unvanı gibi lisans düzeyindeki eğitim ve yeterlilikleri tanımlamaktan uzaktır. Bu durum, hem mesleki gelişim hem de ulusal afet müdahale kapasitesi açısından ciddi bir boşluk yaratmaktadır.

Paramedik unvanı, lisans düzeyinde acil tıp ve afet tıbbı alanındaki yetkinliklerin artırılması adına gerekli bir adımdır. Ancak, ülke genelinde paramediklerin yasal statüsü ve görev yetkileri açıkça tanımlanmadığından, afet durumlarında görev paylaşımı, iş gücü dağılımı ve etkin müdahale konusunda karmaşalar yaşanmaktadır. Bu belirsizlik, acil sağlık hizmetlerinde etkinliği azaltmakta, zaman kayıplarına ve organizasyonel zorluklara yol açmaktadır.

2.3 Eğitim ve Yeterlilik Eksiklikleri

Mevcut eğitim yapısı, acil sağlık hizmetleri sağlayıcılarının yetiştirilmesinde yetersiz kalmaktadır. Acil Tıp Teknisyenliği ve Acil Tıp Teknikerliği programları genellikle ön lisans düzeyinde sunulmakta olup, bu eğitimler genellikle kapsamlı afet müdahalesi, afetzedelere yönelik tıbbi yönetim ve ileri düzey tıbbi müdahaleler konusunda derinlemesine bilgi sağlamaktan uzaktır. Türkiye'deki birçok üniversite, paramedik lisans programlarını sınırlı sayıda açmakta ve bu programların içeriklerinde de büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum, ülke genelinde paramedik eğitimi için tutarsızlık yaratmakta ve afetlere müdahale sırasında sağlık personelinin etkinliğini zayıflatmaktadır.

Ayrıca, Paramedik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (PUÇEP), afet ve acil durum sağlık hizmetlerinin standardizasyonu için hayati bir role sahip olmasına rağmen, bu program yeterince yaygınlaştırılmamış ve üniversitelerle işbirliği içinde geliştirilmesi gerekmektedir. Mevcut durumda, paramediklerin eğitimini kapsayan bir ulusal müfredat eksiktir. Bu da, afetlere müdahale eden sağlık çalışanlarının yetkinliklerinin ve bilgi düzeylerinin ülke genelinde tutarsız olmasına yol açmaktadır.

2.4 İnsan Kaynağı Yetersizliği ve Kapasite Sorunları

Türkiye'deki afet ve acil sağlık hizmetleri alanında insan kaynağı kapasitesi genellikle yeterli düzeyde değildir. Hızla artan nüfus, büyük ölçekli afetler, savaşlar, doğal felaketler ve göçler, sağlık sistemini her geçen gün daha fazla zorlamaktadır. Acil tıp teknikerleri ve paramediklerin sayısının ve niteliğinin artırılması, bu zorlukların üstesinden gelebilmek adına kritik bir öneme sahiptir. Ancak, mevcut eğitim ve sertifikasyon yapıları, bu alanlarda yeterli insan kaynağı oluşturulmasını engellemektedir. Ayrıca, paramedik unvanının yasal olarak tanımlanmamış olması, bu meslek grubunun kariyer gelişimi ve yetki genişlemesi açısından da ciddi bir engel teşkil etmektedir.

2.5 Mevcut Yapısal Engeller ve Sınırlı Kaynaklar

Acil sağlık hizmetleri alanında mevcut yapısal engeller arasında, eğitim altyapısı, yetersiz finansal kaynaklar ve organizasyonel koordinasyon eksiklikleri yer almaktadır. Bu engeller,

özellikle büyük ölçekli afetlere müdahale sırasında daha belirgin hale gelmekte ve sahada etkin çalışma sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Paramedik unvanının lisans düzeyinde tanımlanması, bu sorunların çözülmesinde önemli bir adım olacaktır. Lisans düzeyinde tanımlanan paramedik eğitimi, insan kaynağı kapasitesinin artırılması ve afetlere yönelik tıbbi müdahalelerin etkinliğinin artırılması için önemli bir çözüm yolu sunmaktadır.

3. STRATEJİK ÖNERİ: PARAMEDİK ÜNVANINA GEÇİŞ SÜRECİ

3.1. Paramedik Ünvanının Yasal Olarak Tanımlanması ve Mevzuat Düzenlemeleri

Paramedik unvanının lisans düzeyinde tanımlanması, afet ve acil durumlara müdahale kapasitesini güçlendirmek için kritik bir adımdır. Bu unvanın, Acil Tıp Teknisyenliği ve Acil Tıp Teknikerliği gibi mevcut unvanlarla karışmaması için, 1219 sayılı Kanun'un Ek-13. maddesinde yapılacak mevzuat değişikliği ile paramedik unvanının açıkça tanımlanması gerekmektedir. Bu tanım, paramediklerin yalnızca afetzedelere tıbbi müdahale yapmakla kalmayıp, aynı zamanda afetzede psikolojisi, ilk yardım, travma yönetimi ve gelişmiş yaşam desteği gibi ileri düzey sağlık hizmetleri alanlarında da yüksek düzeyde yetkinlik sergileyen profesyoneller olarak kabul edilmesini sağlamalıdır.

Yasal düzenlemeyle birlikte, paramediklerin görev ve sorumlulukları net bir şekilde belirlenmeli, afet durumlarındaki rolleri ve yetkileri açıkça tanımlanmalıdır. Bu süreçte, paramedik unvanına geçiş için gereken eğitim gereklilikleri, ve yeterlilik ölçütleri de düzenlenmelidir. Ayrıca, paramediklerin kariyer gelişimi ve mesleki ilerlemeleri için gerekli olan yasal destek sağlanmalıdır.

3.2. Eğitim Yapısının Yeniden Düzenlenmesi

Paramedik unvanına geçiş süreci ile paralel olarak, paramediklerin eğitim yapısının da yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Lisans düzeyindeki paramedik eğitim programları, afet ve acil durum tıbbi başta olmak üzere, gelişmiş yaşam desteği, travma yönetimi, biyoterörizm ve psiko-sosyal müdahale teknikleri gibi konularda kapsamlı eğitim modülleri içermelidir. Bu eğitimlerin, Acil Tıp Teknikerliği ve Acil Tıp Teknisyenliği programlarından farklı olarak, paramediklerin acil sağlık hizmetlerinde ve afet müdahalesinde etkin bir şekilde görev alabilmesini sağlayacak şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Paramedik programlarının, üniversiteler ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile işbirliği içinde yeniden yapılandırılması, Paramedik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (PUÇEP)'nin esas alınarak, tüm eğitim kurumları arasında standardizasyonun sağlanması önemlidir. Eğitim modüllerinin, yerel ve ulusal afet senaryolarına uygun olarak, interaktif simülasyonlar ve pratik uygulamalar ile güçlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Ayrıca, paramediklerin sürekli eğitimle desteklenmesi için sertifikalı programlar, mesleki gelişim seminerleri ve eğitim materyalleri sürekli güncellenmelidir.

3.3. Eğitim ve Yeterlilik

Paramedik unvanına geçiş süreci kapsamında, mevcut Acil Tıp Teknisyenliği ve Acil Tıp Teknikerliği unvanına sahip çalışanların, paramedik unvanına geçiş yapabilmesi için belirli bir eğitim ve yeterlilik sürecinden geçmesi gerekmektedir. Bu geçiş süreci için aşağıdaki adımlar öngörülmelidir:

1. Geçiş Programı: Mevcut Acil Tıp Teknisyenleri ve Acil Tıp Teknikerleri için, paramedik unvanına geçiş sağlayacak bir tamamlama eğitimi programı oluşturulmalıdır. Bu programda,

afet tıbbı, ileri yaşam desteği, travma yönetimi ve diğer acil sağlık hizmetleri konularında eğitimler verilecektir.

2. Yeterlilik Sınavları: Eğitim programı sonunda, paramedik unvanını almak isteyen sağlık çalışanları için yeterlilik sınavları düzenlenmelidir. Bu sınavlar, teorik bilgi ve pratik becerilerin ölçülmesine yönelik olarak hazırlanmalıdır.

3.4. Sağlık Sistemine Entegrasyon ve Kapasite Artışı

Paramedik unvanının lisans düzeyine çıkarılmasıyla birlikte, paramediklerin sağlık sistemindeki yerleri de yeniden tanımlanmalıdır. Bu unvan, afet ve acil durum sağlık hizmetlerinin organizasyonunu güçlendirecek bir rol üstlenecek şekilde sistemdeki diğer sağlık profesyonelleriyle entegre edilmelidir. Paramedikler, afet ve acil durum senaryolarında, hızlı müdahale ve etkin sağlık yönetimi sağlayarak, sağlık hizmetlerine olan talebi karşılayacak kapasiteyi artırmalıdır.

Afet ve acil durumlarda etkin müdahaleyi sağlamak için, paramediklerin çalışma alanları ve görev tanımları netleştirilmeli ve yerel yönetimler ile afet müdahale birimleriyle işbirliği yapılarak, paramediklerin hem afetlerde hem de rutin acil durumlarda saha ekiplerine katılmaları teşvik edilmelidir. Ayrıca, afetlere müdahale için paramediklerin eğitimi ve müdahale süreçleri sürekli olarak güncellenmeli ve geliştirilmeye devam edilmelidir.

3.5. Ulusal Strateji ve İzleme

Paramedik unvanına geçiş süreci ile birlikte, ulusal sağlık stratejileri oluşturulmalı ve bu süreç bir stratejik planlama çerçevesinde izlenmelidir. Sağlık Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Üniversiteler ve İlgili Bakanlıklar ile işbirliği yaparak, paramedik unvanına geçişin tüm aşamalarını koordine etmelidir. Ayrıca, bu sürecin başarıyla uygulanıp uygulanmadığını belirlemek için izleme ve değerlendirme mekanizmaları kurulmalıdır. Süreç sonunda, paramediklerin etkili bir şekilde afetlere müdahale etme kapasitesi ve sağlık sistemine katkısı düzenli olarak değerlendirilmeli ve gerektiğinde iyileştirmeler yapılmalıdır.

4. HALK SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ BAĞLAMINDA KAZANIMLAR

4.1. Etkin Afet Müdahalesi ve Halk Sağlığı Koruma

Paramedik unvanına geçiş süreci, halk sağlığını koruma ve afet yönetimi açısından önemli kazanımlar sağlayacaktır. Paramediklerin afet ve acil durumlara yönelik gelişmiş eğitimleri, afetzedelerin sağlık durumlarının hızla değerlendirilmesi ve erken müdahale konusunda büyük avantajlar sunacaktır. Bu, can kayıplarını ve uzun vadeli sağlık sorunlarını engellemeye yardımcı olacak, aynı zamanda afet bölgelerinde sağlık hizmetlerinin hızla organize edilmesini sağlayacaktır.

Afetlerde, paramediklerin sahada ilk müdahaleyi yapma yetenekleri, hastaların ilk yardım ve gelişmiş yaşam desteği gibi kritik hizmetleri hızlı bir şekilde alabilmesini sağlayarak, halk sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek komplikasyonların önüne geçilmesine olanak tanıyacaktır. Paramediklerin eğitim süreçlerinde, özellikle biyo-terörizm, kimyasal saldırılar ve enfeksiyon hastalıkları gibi konularda aldıkları eğitimlerle, bu tür acil durumlara müdahale edebilme yetenekleri artırılacaktır.

4.2. Sağlık Hizmetlerine Erişimin Artması

Paramediklerin, afetzede bölgelerine en hızlı şekilde ulaşabilmesi ve müdahale edebilmesi, sağlık hizmetlerine erişimi hızlandıracaktır. Paramediklerin acil sağlık hizmetleri alanındaki

yetkinlikleri, halkın sağlığını koruma adına önemli bir adım olacaktır. Ayrıca, paramediklerin halk sağlığına yönelik gönüllü hizmetler ve eğitimler vermesi, toplumda sağlık bilincinin artmasına ve erken tanı ile sağlık sorunlarının önlenmesine yardımcı olacaktır.

Afet sonrası sağlık hizmetleri, genellikle sınırlı kaynaklarla sağlanmaktadır. Paramediklerin eğitilmiş ve hazır olmaları, afet bölgesinde kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasını sağlayacak, gereksiz tıbbi müdahalelerin önüne geçilecektir. Bunun sonucunda, sağlık hizmetlerinin daha etkili ve hızlı sunulması mümkün olacaktır.

4.3. Psiko-Sosyal Destek ve Toplum Dayanıklılığı

Paramediklerin afet müdahalelerinde sadece fiziki sağlık hizmetleri vermekle kalmayıp, psiko-sosyal destek sunabilmeleri de halk sağlığının korunmasında önemli bir kazanımdır. Afet sonrası, hem afetzedeler hem de sağlık çalışanları için psiko-sosyal travmalar yaygın olarak görülmektedir. Paramediklerin afet sonrası hem bireysel hem de toplumsal düzeyde travma yönetimi konusunda eğitim alması, halk sağlığını koruyucu bir önlem olarak önem taşımaktadır. Bu beceriler, afetin toplum üzerindeki uzun vadeli olumsuz etkilerini en aza indirececek, insanların psiko-sosyal iyileşme süreçlerini hızlandıracaktır.

4.4. Sağlık Sisteminin Güçlendirilmesi ve Kapasite Artışı

Paramedik unvanı sayesinde, afet ve acil durumlarda müdahale edecek nitelikli sağlık çalışanlarının sayısı artacaktır. Bu, sağlık sisteminin kapasitesini artırarak, acil sağlık hizmetleri sunumunda hızlı ve etkili müdahalelere olanak sağlayacaktır. Sağlık sistemine olan talebin yoğun olduğu afet durumlarında, paramediklerin doğru şekilde eğitilmiş ve donanımlı olmaları, sağlık hizmetlerinin kalitesini artıracak ve toplumun genel sağlık durumunu iyileştirecektir.

Ayrıca, paramediklerin yerel sağlık sistemlerine entegre edilmesi, afet bölgelerindeki sağlık hizmetlerine hızlı erişimi sağlayarak, sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi açısından büyük bir katkı sunacaktır. Bu şekilde, afetlere hazırlıklı, dayanıklı bir sağlık altyapısı oluşturulmuş olacaktır.

4.5. Halk Sağlığı Eğitimlerinin Yaygınlaştırılması

Paramediklerin eğitimi, sadece afet anındaki müdahale ile sınırlı kalmamalıdır. Halk sağlığı bilincini arttırmaya yönelik paramediklerin toplumla etkileşime girmeleri, ilkyardım eğitimi, sağlık taramaları ve kronik hastalık yönetimi gibi alanlarda toplum eğitimi vermeleri sağlanmalıdır. Bu, ilk yardımın yaygınlaştırılması ve halkın sağlık konusunda daha bilinçli hale gelmesi açısından önemli bir kazanım olacaktır.

4.6. Afet Sonrası İzleme ve Değerlendirme

Afet sonrasında, sağlık sisteminin etkinliğini değerlendirmek ve halk sağlığını koruyucu tedbirler almak adına, paramediklerin afet bölgesindeki sağlık durumu hakkında topladığı veriler, izleme ve değerlendirme sürecine katkı sunacaktır. Bu veriler, afet sonrası sağlık hizmetlerinin yeniden yapılandırılmasında ve toplumun ihtiyaçlarının doğru şekilde belirlenmesinde kritik rol oynayacaktır. Ayrıca, bu süreç, paramediklerin afet sonrası sağladığı sağlık hizmetlerinin verimliliğini arttırarak, halk sağlığı stratejilerinin geliştirilmesinde yardımcı olacaktır.

5. ULUSLARARASI UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Afet ve acil durumlara müdahale kapasitesinin güçlendirilmesinde **paramedik unvanı** stratejisinin uluslararası düzeydeki uygulama örnekleri, ülkemiz için önemli dersler sunmaktadır. Bu bölümde, dünya genelindeki bazı ülkelerde uygulanan paramediklerin eğitimi, görev tanımları ve afetlere müdahale süreçleri incelenecek ve bu uygulamalardan çıkarılacak derslerle Türkiye'deki stratejik önerilere katkı sağlanacaktır.

5.1. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

ABD, afet ve acil sağlık hizmetleri alanında en gelişmiş sistemlerden birine sahip olup, paramediklerin afet ve acil durumlara müdahale kapasiteleri büyük bir öneme sahiptir. ABD'de, paramediklerin eğitim süreçleri oldukça kapsamlıdır ve genellikle lisans düzeyinde eğitim alırlar. National Registry of Emergency Medical Technicians (NREMT), acil tıp teknisyenleri ve paramedikler için sertifikasyon ve akreditasyon sürecini yönetir. Paramedikler, afet ve acil durumlarda yaşam desteği, travma yönetimi, biyo-güvenlik, afetzedelere psikolojik destek gibi alanlarda derinlemesine eğitim alır.

Afet ve acil durumlar için özel olarak hazırlanan FEMA (Federal Emergency Management Agency), acil sağlık hizmetlerinin verimli ve hızlı bir şekilde organize edilmesi için gerekli altyapıyı sağlar. Paramedikler, sadece afetlere müdahale etmekle kalmaz, aynı zamanda acil sağlık hizmetlerinin koordinasyonunu sağlar ve toplum sağlığını güçlendiren eğitim faaliyetlerinde bulunurlar.

ABD'deki bu yapı, paramediklerin afet anında ve sonrasında sağlık hizmetlerine liderlik etmelerini ve halk sağlığına yönelik önemli katkılar sağlamalarını mümkün kılmaktadır. Türkiye'de benzer bir paramedik eğitimi ve akreditasyon sisteminin geliştirilmesi, afet ve acil durum müdahale kapasitesini güçlendirebilir.

5.2. İngiltere

İngiltere'de, paramediklerin afet ve acil durumlarda en yetkin sağlık çalışanları olarak tanımlandığı ve eğitim süreçlerinin oldukça detaylı olduğu bir sistem mevcuttur. Health and Care Professions Council (HCPC), paramediklerin lisanslı ve akredite olabilmesi için belirli bir eğitim standardı belirlemiştir. İngiltere'deki paramedikler, pre-hospital care (hastane öncesi bakım) ve acil durum tıbbi konularında kapsamlı eğitim alırlar.

İngiltere'de afetlere müdahale, National Health Service (NHS) bünyesinde organize edilen bir sistemle yürütülmektedir. Paramedikler, büyük afetlerde organize edilmek üzere özel olarak eğitilir ve eğitimleri, ilk müdahaleden tedaviye kadar her aşamayı kapsar. Ayrıca, İngiltere'deki paramediklerin afet sonrasında yerel halkla etkileşimde bulunarak sağlık bilgisi ve ilkyardım konusunda eğitim vermeleri sağlanır.

Bu model, Türkiye'de paramediklerin eğitim süreçlerinin güçlendirilmesi ve halk sağlığına yönelik eğitim programlarının yaygınlaştırılması açısından örnek teşkil edebilir. Ayrıca, ağırsız bakım, ilk yardım ve psiko-sosyal destek gibi becerilerin paramediklerin eğitim programlarında yer alması gerektiğini göstermektedir.

5.3. Avustralya

Avustralya'da afet ve acil sağlık hizmetlerinin sunumu oldukça organize bir yapıya sahiptir. Avustralya Paramedik Konseyi, paramediklerin eğitimi ve akreditasyonu konusunda çok yüksek standartlara sahip olup, eğitim süreçleri üniversite düzeyinde gerçekleştirilmektedir. Paramediklerin

görev tanımları sadece acil sağlık hizmetleriyle sınırlı kalmaz, aynı zamanda afet ve kriz durumlarında toplum sağlığına yönelik eğitim ve destek sağlamak da önemli bir sorumluluklarıdır.

Afet yönetiminde Avustralya'nın en önemli avantajlarından biri, paramediklerin, toplumla sürekli etkileşim içinde olmaları ve afet anlarında hızlıca organize olabilmeleridir. Avustralya'da, acil durum ve afet senaryolarında paramediklerin aktif rol alabilmesi için farklı simülasyon ve tatbikatlar düzenlenmektedir. Bu tatbikatlar, afet sonrası sağlık hizmetlerinin hızla yayılmasını ve toplum sağlığına yönelik etkin bir yanıt verilmesini sağlar.

Türkiye'de benzer bir paramedik eğitimi ve tatbikat sistemi kurularak, afetlere yönelik toplum bazlı müdahale güçlendirilebilir. Paramediklerin, afetlerdeki psikolojik desteği de kapsayan kapsamlı eğitimlere tabi tutulmaları, Avustralya'daki bu sistemin önemli bir unsuru olarak değerlendirilebilir.

5.4. Kanada

Kanada, afetlere müdahale konusunda güçlü bir sağlık altyapısına sahiptir ve paramedikler, acil sağlık hizmetlerinin en kritik unsurlarını oluşturur. Paramedikler, federal ve yerel düzeydeki afet ve acil durum planlarına dahil edilmiştir ve afetlere müdahale sürecinde önemli bir role sahiptirler. Kanada'da paramedik eğitimi üniversitelerde verilmektedir ve programlar, kliniki becerilerden afet tıbbına kadar geniş bir yelpazeyi kapsar.

Afetlerde paramediklerin görevleri sadece sağlık hizmetleri sağlamakla kalmaz, aynı zamanda afetzedelerin sağlık durumlarının izlenmesi ve psiko-sosyal destek gibi çok yönlü bir müdahaleyi içerir. Eğitimlerinin yanı sıra, afet sonrası topluma yönelik eğitim, bilgi paylaşımı ve farkındalık yaratma gibi görevler de paramediklerin sorumluluklarındandır. Bu, Türkiye'de afet ve acil durumlarda paramediklerin etkinliğini artırmak için önemli bir örnek teşkil etmektedir.

5.5. Sonuçlar ve Türkiye İçin Çıkarılacak Dersler

Uluslararası örnekler, paramediklerin afet ve acil durumlarda kritik bir rol üstlendiklerini ve lisans düzeyinde eğitim almış, akredite olmuş paramediklerin, toplum sağlığına önemli katkılarda bulunduklarını göstermektedir. Türkiye'deki sağlık sisteminde de paramediklerin afet ve acil durumlara müdahale kapasitesinin güçlendirilmesi için, bu örneklerden çıkarılacak dersler oldukça kıymetlidir.

Uluslararası uygulamalar, Türkiye'nin afet sağlık sistemini güçlendirecek, paramediklerin eğitim süreçlerini iyileştirecek ve halk sağlığına yönelik etkili müdahaleleri hızlandıracaktır. Bu bağlamda, paramedik unvanına geçiş ve paramediklerin afet ve acil durumlara yönelik eğitimlerinin güçlendirilmesi, ülkemizde sağlık hizmetlerinin daha etkili ve hızlı sunulmasını sağlayacaktır.

6. UYGULAMA YOL HARİTASI VE KURUMSAL İŞ BİRLİKLERİ

Aşağıda, paramedik unvanına geçiş stratejisinin aşama aşama hayata geçirilmesi için önerilen yol haritası ve süreç boyunca yer alması öngörülen kurumlar arası iş birliği yapısı sunulmaktadır.

6.1. Uygulama Yol Haritası

Aşama No	Aşama Adı	Süreç Detayları	Sorumlu Kurumlar	Zaman Çizelgesi
1	İhtiyaç Analizi ve Mevzuat Revizyonu	• Mevcut Acil Tıp Teknisyenleri/Teknikerleri veri tabanı oluşturma • Ek-13. madde revizyon taslağı hazırlanması	Sağlık Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı (SGDB), Hukuk Müşavirliği	2025 Q3–Q4
2	Paydaş Toplantıları ve Danışma Süreci	• YÖK, üniversiteler, Sağlık-Sen, Paramedik Meslek Derneği ve SB Daire Başkanlıkları ile çalıştaylar	SGDB, YÖK, Üniversiteler, Sağlık-Sen, Paramedik Meslek Derneği	2025 Q4–2026 Q1
3	Mevzuatın TBMM’ye Sunulması	• Hazırlanan kanun teklifi metninin TBMM Sağlık Komisyonu’na sevk • Komisyon görüşmeleri	Sağlık Bakanlığı, TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu	2026 Q1–Q2
4	Eğitim Programlarının Tasarımı ve Onayı	• PUÇEP’in geliştirilerek tamamlanması • Lisans tamamlama ve geçiş programlarının müfredat onayı	YÖK, Üniversiteler, SGDB Eğitim ve Proje Daire Başkanlığı	2026 Q2–Q3
5	Pilot Uygulama	• Seçilen üniversite ve eğitim hastanelerinde pilot paramedik programı	YÖK, Seçili Üniversiteler, Sağlık-Sen, Paramedik Meslek Derneği	2026 Q3–Q4
6	Ulusal Çapta Yaygınlaştırma	• Tüm yükseköğretim kurumlarında lisans düzeyinde paramedik programlarının açılması • Eski personel geçiş sürecinin tamamlanması	YÖK, Üniversiteler, SGDB, Sağlık-Sen	2027 Q1–Q4
7	Entegrasyon, İzleme ve Sürekli İyileştirme	• Paramediğin afet/acil sistemlerine entegrasyonu • Performans göstergelerinin takip edilmesi • Yıllık iyileştirme raporları	Sağlık Bakanlığı, İl Sağlık Müdürlükleri, UMKE, AFAD, Paramedik meslek Derneği	2027 sonrası sürekli

6.2. Kurumsal İş Birlikleri

1. Sağlık Bakanlığı

- **Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı (SGDB):** İhtiyaç analizi, mevzuat taslağı ve stratejik plan entegrasyonu.
- **Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Eğitim ve Proje Daire Başkanlığı:** PUÇEP geliştirilmesi ve pilot uygulama koordinasyonu.
- **Hukuk Müşavirliği:** Kanun taslağı ve Yönetmelik değişikliklerinin hukuki alt yapısının hazırlanması.
- **İl Sağlık Müdürlükleri:** Uygulama, izleme ve raporlama süreçlerinde saha koordinasyonu.

2. Yükseköğretim Kurulu (YÖK)

- Lisans düzeyinde paramedik programlarının standartlarının belirlenmesi ve akreditasyonu.
- Geçiş programları ve tamamlama derslerinin onaylanması.

3. Üniversiteler ve Meslek Yüksekokulları

- PUÇEP’e uygun lisans programlarının açılması ve öğretim kadrosu yetiştirme.

- Pilot programlara ev sahipliği yapma ve mezun takibi.
- 4. **Sağlık-Sen Sendikası**
 - Mevcut personelin bilinçlendirilmesi, geçiş süreçlerinin takibi ve saha sorunlarının raporlanması.
- 5. **Paramedik Meslek Derneği**
 - Uzmanlık görüşlerinin oluşturulması, saha eğitimlerinin ve seminerlerinin düzenlenmesi.
 - Sürekli mesleki gelişim programlarının planlanması.
- 6. **Afet ve Acil Durum Kurumları**
 - **AFAD, UMKE, Kızılay:** Paramediklerin afet tatbikatlarında yer alması, senaryo geliştirme ve saha deneyimi desteği.
 - **Belediyeler ve Yerel Yönetimler:** Yerel afet planlarına paramedik personel entegrasyonu ve halk eğitimi faaliyetleri.

7. Sonuç ve Stratejik Talep

Afet ve acil durumlara müdahale kapasitesinin güçlendirilmesi, ülkemizin sağlık sistemi direncini artırmak ve halk sağlığını korumak için öncelikli bir hedeftir. Bu hedefe ulaşmanın en etkin yolu, **“Paramedik” unvanını**, mevcut **Acil Tıp Teknisyenliği** ve **Acil Tıp Teknikerliği** tanımlarının yanında **bağımsız** ve **lisans mezunu sağlık meslek mensubu** olarak yasal statüye kavuşturmasıdır. Böylece; hem afet hem de rutin acil müdahalelerde görev üstlenen tüm lisans mezunu personel, ayrı bir meslek grubu olarak kabul edilecek; eğitim, görev ve yetki tanımları açıkça belirlenerek saha performansı ve koordinasyonu güçlenecektir.

Sonuç Olarak:

- **Bağımsız Yasal Statü:** “Paramedik” unvanı, 1219 sayılı Kanun’un Ek-13. maddesine eklenerek, **“Paramedik; Sağlık Bilimleri Fakülteleri ve/veya Yüksekokullarından lisans düzeyinde mezun sağlık meslek mensubudur.”** şeklinde açıkça tanımlanmalıdır.
- **Eğitim ve Yetkinlik:** Lisans düzeyindeki “Paramedik” programları, **afet tıbbı, ilerli yaşam desteği, travma yönetimi, psiko-sosyal müdahale** ve **organizasyon yönetimi** gibi modüllerle zenginleştirilerek tüm yükseköğretim kurumlarında yaygınlaştırılmalıdır.
- **Görev ve Yetki Tanımları:** Paramedikler, afet ve acil durum senaryolarında sahip olacakları **ileri düzey tıbbi müdahale** yetkileri ile, ekip liderliği, triyaj, mobil sahra yönetimi ve sağlık lojistiği gibi kritik roller üstlenecek şekilde düzenlenmelidir.
- **Kariyer ve Sürekli Gelişim:** Mevcut Acil Tıp Teknisyenleri ve Teknikerlerinin, belirlenen geçiş kriterlerini yerine getirerek “Paramedik” unvanına yükselmelerini sağlayacak **tamamlama programları, sertifikasyon** ve **sürekli mesleki gelişim (SMG)** süreçleri oluşturulmalıdır.
- **Ulusal ve Uluslararası Uyumluluk:** Tanım ve eğitim programları, **AB, Anglo-Sakson** ve **Kuzey Amerika** standartlarıyla uyumlu hale getirilerek, paramedik mesleğinin uluslararası arenada tanınırlığı ve hareketliliği desteklenmelidir.
- **İzleme-Değerlendirme Mekanizmaları:** Stratejinin uygulanması, **performans göstergeleri, kalite güvence denetimleri** ve **yıllık raporlamalar** ile düzenli olarak izlenip değerlendirilmeli; ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda güncellemeler yapılmalıdır.

Bu stratejik talep, **Paramedik** meslek grubunun, Acil Tıp Teknisyenliği ve Teknikerliği yapılarına paralel değil, **bağımsız bir lisans unvanı** olarak tanınmasını; böylece ulusal afet ve acil müdahale kapasitesinin niteliğini ve koordinasyonunu en üst seviyeye çıkarmayı amaçlamaktadır.

7. EKLER

EK-1: 1219 Sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun – İlgili Maddeler ve Ekler

Önerilen Yeni Düzenleme (EK MADDE-13 maddesi u bendi olarak eklenmesi önerilmektedir):

Paramedik; Sağlık Bilimleri Fakülteleri, Sağlık Bilimleri Yüksekokulları veya bu kapsamdaki diğer yükseköğretim kurumlarının Paramedik lisans programını başarıyla tamamlayarak mezun olmuş; Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi'nin 6. düzey (lisans) tanımına uygun bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip sağlık meslek mensubudur.

Paramedikler, acil sağlık hizmetleri, afet tıbbı, acil tıp, temel ve ileri travma yönetimi ile temel ve ileri yaşam desteği alanlarında özerk klinik karar verme, ilaç uygulama ve girişimsel tıbbi müdahalelerde bulunma yetkisine sahiptir; bu yetkiler çerçevesinde sağlık hizmeti sunarlar. Bu unvanın görev, yetki, sorumluluk, etik esaslar, denetim, sürekli mesleki gelişim ve diğer usul ve esasları, yayım tarihinden itibaren on iki (12) ay içinde Sağlık Bakanlığı tarafından çıkarılacak **“Paramedik Meslek Yönetmeliği”** ile düzenlenir.

Mevzuatın yürürlüğe girmesinden önce Acil Tıp Teknisyenleri ve Acil Tıp Teknikerleri olarak görev yapanlar için Paramedik unvanına geçiş ve denklik esasları **“Paramedik Geçiş Yönetmeliği”** ile belirlenir

Gerekçe:

1. Türkiye’de afet riski yüksek ve nüfus yoğunluğu giderek artmakta; sağlık sisteminin acil müdahale kapasitesinin geliştirilmesi stratejik öneme sahiptir.
2. Acil tıp teknikerliği unvanı ön lisans düzeyinde kalmakta, afet ve acil durumlar gibi yüksek karar verme yetkinliği gerektiren alanlarda yetersiz kalabilmektedir.
3. Lisans düzeyinde mezun sağlık meslek mensubu olarak tanımlanmış paramediklerin, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, yüksek yeterlilik ve yetkiyle sahada görev yapabilmesi gerekmektedir.
4. Avrupa ve ABD başta olmak üzere birçok ülkede Paramedik unvanı, lisans düzeyinde tanımlanmış, görev-yetki çerçevesi detaylı biçimde yasal zemine oturtulmuştur.
5. Bu düzenleme ile Türkiye’de de Paramedik mesleği, bilimsel, hukuki ve uygulamalı düzeyde kurumsallaştırılacak; acil sağlık hizmetlerinin kapasitesi niteliksel olarak güçlendirilecektir.

EK-2: Ulusal ve Uluslararası Paramedik Unvan Karşılaştırma Tablosu

Ülke	Unvan	Eğitim Düzeyi	Görev ve Yetki Kapsamı	Yasal Statü / Düzenleyici Kurum
Türkiye	Acil Tıp Teknikeri	Önlisans (2 yıl)	Temel yaşam desteği, acil taşıma, sınırlı ilaç ve müdahale	Sağlık Bakanlığı – 1219 sayılı Kanun, EK-13
Türkiye (önerilen)	Paramedik (Lisans)	Lisans (4 yıl)	Özerk klinik karar, ilaç uygulama, ileri yaşam desteği, travma ve afet yönetimi	Sağlık Bakanlığı – EK-13/A ve Paramedik Meslek Yönetmeliği
ABD	Paramedic	Associate's/Bachelor's	İleri yaşam desteği, farmakolojik müdahale, entübasyon, travma yönetimi	NREMT, State EMS Agencies
Kanada	Primary/Advanced Paramedic	College / Lisans	Temel ve ileri yaşam desteği, klinik karar verme, IV-ilac uygulama	Provincial Regulatory Colleges
Avustralya	Registered Paramedic	Lisans (Bachelor's)	Klinik karar verme, acil farmakoterapi, travma yönetimi, afet tıbbi	AHPRA (Australian Health Practitioner Regulation Agency)
İngiltere	Paramedic	Lisans (Bachelor's)	Klinik değerlendirme, ileri tıbbi müdahaleler, reçete yazma yetkisi (kısıtlı)	HCPC (Health and Care Professions Council)
Almanya	Notfallsanitäter	3 yıllık Meslek Eğitimi	Gelişmiş acil müdahale, sınırlı ilaç uygulama, olay yeri yönetimi	Federal Sağlık Mevzuatı – Rettungsdienstgesetz
Fransa	Infirmier Anesthésiste	Lisans + İleri Sertifika	Acil ve yoğun bakım girişimi, ileri ilaç uygulamaları	Ministère de la Santé, Conseil National de l'Ordre des Infirmiers
Norveç	Paramedic	Lisans (Bachelor's)	Acil girişim, ilaç yönetimi, olay yerinde klinik karar verme	Norwegian Directorate of Health

Analiz ve Yorum:

- Türkiye'de hâlihazırda önlisans düzeyindeki Acil Tıp Teknikeri, birçok gelişmiş ülkedeki lisans düzeyindeki paramediklerin görev kapsamına ulaşamamaktadır.
- ABD, İngiltere, Kanada, Avustralya gibi ülkelerde Paramedik mesleği bağımsız, yüksek yeterliliklere dayalı ve yasalarla açıkça düzenlenmiş bir sağlık mesleğidir.
- Türkiye'de lisans düzeyinde tanımlı bir Paramedik unvanı, yalnızca görev kapsamını genişletmekle kalmayacak; aynı zamanda mesleki tanınırlığı ve uluslararası denkliği de sağlayacaktır.
- Bu karşılaştırmalı tablo, Sağlık Bakanlığı'nın hazırlayacağı stratejik eylem planları ve mevzuat değişikliklerinde bilimsel ve karşılaştırmalı gerekçe olarak sunulabilir.

EK-3: Sağlık Bakanlığı Stratejik Planı (2024–2028) İlgili Bölümleri

Paramedik unvanının lisans düzeyinde yasal statüye kavuşturulmasına yönelik öneri, Sağlık Bakanlığı Stratejik Planı'nda belirtilen temel amaçlarla doğrudan ilişkilidir. Bu amaçlar kapsamında paramediklerin rollerinin tanımlanması, acil sağlık hizmetlerinin kalitesini ve erişilebilirliğini artıracak gibi, sağlık sisteminin bütüncül işleyişine de katkı sunacaktır.

Amaç 2: Birinci basamak sağlık hizmetlerini güçlendirerek sağlık sistemi içerisindeki etkinliğini artırmak, koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerini bütüncül bakış açısıyla sunmak

- **İlgili Gelişim Alanı:** Afet ve acil durumlara hazırlıklı olma kapasitesinin artırılması.
- **İlişkilendirme:** Paramedikler, sadece olay yerinde müdahale eden değil, aynı zamanda halk sağlığı temelli yaklaşımlarla koruyucu ve önleyici sağlık uygulamalarında da görev alabilecek şekilde yetiştirilmektedir. Bu yaklaşım, birinci basamak hizmetlerin afet öncesi ve sonrası boyutlarıyla entegre edilmesini desteklemektedir.

Amaç 3: Sağlık hizmetlerinin erişilebilir, etkili, etkin ve kaliteli sunumunu sağlamak

- **İlgili Hedef:** Acil sağlık hizmetlerinde personel yetkinliğini artırmak; zamanında ve etkili müdahale kapasitesini geliştirmek.
- **İlişkilendirme:** Paramedik unvanı, klinik karar verme, ileri yaşam desteği, travma yönetimi gibi alanlarda yüksek düzeyde uzmanlaşmış personel tanımı içerdiği için bu hizmetlerin kalitesini artıracak ve müdahale süresini kısaltacaktır. Bu da hem sağlık çıktılarında iyileşme hem de vatandaş memnuniyetinde artış sağlayacaktır.

Amaç 4: Kurumsal kapasiteyi geliştirmek, vatandaş ile sağlık çalışanının memnuniyetini artırmak ve sağlık sisteminin sürdürülebilirliğini sağlamak

- **İlgili Gelişim Alanı:** Sağlık meslek mensuplarının görev tanımlarının netleştirilmesi, kariyer yollarının oluşturulması ve mesleki tatminin artırılması.
- **İlişkilendirme:** Paramedik mesleğinin yasal ve kurumsal zemine oturtulması, sağlık çalışanlarının mesleki aidiyet ve motivasyon düzeylerini yükseltecek; aynı zamanda kamuoyuna nitelikli ve yetkin müdahale güvencesi sunacaktır. Ayrıca, acil sağlık sisteminin daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasına katkı sunacaktır.

Tablo: Paramedik Unvanının Stratejik Amaçlarla Uyum Haritası

Stratejik Amaç (SB 2024–2028)	İlgili Hedef / Gelişim Alanı	Paramedik Unvanıyla Uyumlu Katkıları
Amaç 2: Birinci basamak sağlık hizmetlerini güçlendirmek	Afet ve acil durum hazırlığının artırılması	Paramedik, afet ve kriz anlarında sahada karar verebilen, bütüncül hizmet sunabilen lisanslı sağlık profesyoneli olarak koruyucu sağlık yaklaşımına katkı sağlar.
Amaç 3: Hizmetlerin erişilebilir, etkili, etkin ve kaliteli sunumu	Acil müdahale kalitesini artırmak	Klinik karar verebilen, ileri girişim yapabilen paramediklerin istihdamı, acil sağlık hizmetlerinin hız ve kalitesini artırır.
Amaç 4: Kurumsal kapasite ve sağlık çalışanı memnuniyetinin artırılması	Yetki, görev ve kariyer yollarının tanımlanması	Paramedik mesleğinin yasal zemine oturtulması, sağlık çalışanlarının tatminini artırır, sistemin sürdürülebilirliğine katkı sunar.